

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การเรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่นโดยกระบวนการจัดการความรู้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology) ซึ่งเป็นการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านเม็กดำ อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2552 จำนวน 27 คน ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนเม็กดำ จำนวน 3 คน กรอบเนื้อหาในการวิจัยการเรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่นโดยกระบวนการจัดการความรู้ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็นวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 สถานที่วิจัย ชุมชนเม็กดำ ตำบลเม็กดำ อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามและโรงเรียนบ้านเม็กดำ ตำบลเม็กดำ อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการในการดำเนินการเรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่น
2. เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่น โดยกระบวนการจัดการความรู้
3. เพื่อให้ได้กระบวนการเรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่น โดยกระบวนการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่น

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับความต้องการในการเรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่น โดยกระบวนการจัดการความรู้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม อันประกอบด้วย 1) ครูโรงเรียนบ้านเม็กดำ 2) ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านเม็กดำและภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านเม็กดำ รวมทั้งสิ้น 193 คน เป็นเพศชาย 79 คน คิดเป็น ร้อยละ 40.93 ของทั้งหมด ในส่วนของอายุของผู้ตอบแบบสำรวจมีอายุอยู่ในช่วง 10-20 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.41 ของทั้งหมด ส่วนระดับการศึกษามีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43 ของทั้งหมด โดยส่วนใหญ่ต่างมีความต้องการให้จัดการเรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่นเพื่อเป็นการสืบสานวัฒนธรรมของชุมชนและเห็นว่า

สามารถจะพัฒนานักเรียนให้เกิดความรักในท้องถิ่น โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้ง 3 กลุ่ม คือ 4.58 เรื่องที่ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่ม มีความต้องการให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด คือ สรภัญญะ จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 40.93 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งได้จากแบบสำรวจแบบปลายเปิด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยการจัดหมวดหมู่เรื่องที่เกี่ยวข้องกันเป็นกลุ่มเดียวกันแล้วทำการสังเคราะห์สรุปเป็นประเด็นได้ 2 ประเด็น ได้แก่ การกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของกิจกรรมนั้น ๆ และภูมิปัญญาท้องถิ่นควรสอดแทรกมารยาททางสังคมเพื่อให้นักเรียนได้ประพฤตินให้เหมาะสมกับบุคคลและสถานที่

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่นผลการวิจัย พบว่า มีกิจกรรมโดยใช้เครื่องมือการจัดการความรู้ จำนวน 5 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) เรื่องเล่าเร้าพลัง 2) การสกัดขุมความรู้ 3) การสังเคราะห์แก่นความรู้ 4) การถอดบทเรียน 5) การบันทึกผลหลังการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้

3. กระบวนการเรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่นโดยกระบวนการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่น มีกระบวนการในการเรียนรู้ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ 1) การศึกษาความต้องการการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่น 2) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่น 3) กระบวนการเรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่น 4) ประเมินกระบวนการเรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่น

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัย มีประเด็นที่น่าสนใจที่นำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผู้ปกครองนักเรียน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ครู และนักเรียน มีความต้องการให้จัดการเรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่น โดยการเรียนเรื่องสรภัญญะ เนื่องจากเห็นว่าการเรียนวรรณกรรมท้องถิ่นเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมของชุมชนและสามารถพัฒนานักเรียนให้เกิดความรักในท้องถิ่นในระดับความต้องการมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ซึ่งมีจุดมุ่งหมายต้องการให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย โดยเป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

2. กระบวนการจัดการความรู้สามารถพัฒนาการเรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มแรกคือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ

ร่วมตรวจสอบ โดยสามารถยืดหยุ่นเวลาได้ตามความเหมาะสมภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความมุ่งมั่นในเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ทำให้เกิดนักจัดการความรู้ในระดับห้องเรียน 4 กลุ่ม คือผู้อำนวยการ ศึกษานิเทศก์ ผู้ปฏิบัติงาน ผู้จัดบันทึก และผู้ประสานงาน ทำให้สามารถจัดการองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนาภูมิปัญญาต่อยอดใช้ประโยชน์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการส่งเสริม สืบทอดและรักษาไว้อย่างรู้คุณค่าเป็นการเรียนรู้รากเหง้าเพื่อค้นหาคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านการเลือกรับ ปรับใช้ เชื่อมประสานระหว่างวิถีใหม่ ๆ ที่เข้ามาผสมกับวิถีเก่า ๆ ที่กำลังเลือนหายไปให้กลับมามีประโยชน์และตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน อันเป็นกระบวนการที่ตั้งอยู่บนฐานของวัฒนธรรมชุมชนในแต่ละท้องถิ่น ได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้เวลาและ การจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ซึ่งให้มีการสืบค้น ถอดความรู้ / ภูมิปัญญาที่อยู่ในตัวคนออกเป็นความรู้ที่ผู้อื่นสามารถเรียนรู้ สนับสนุนให้คนรุ่นใหม่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการปฏิบัติจริงร่วมกับ ปราชญ์ ผู้รู้ และผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ และมีกระบวนการที่สอดคล้องกับข้อเสนอ การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552 – 2561) ที่มุ่งเน้นส่งเสริมการสร้าง สภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น สังคมเพื่อเอื้อต่อการศึกษาและเรียนรู้ ระดมทรัพยากร บุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน / ท้องถิ่น เป็นแหล่ง เรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้ชุมชน / ท้องถิ่นสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 7 มาตรา 57 ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่าให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ความชำนาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ โนนาคะและทาเคอุชิ ตาม SECI Model ซึ่งเป็นการสร้างและถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคล แล้วเผยแพร่เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นการแปลง Tacit Knowledge ให้กลายเป็น Explicit Knowledge เพื่อนำมาใช้ใน การทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม ที่เน้น ความรู้ฝังลึกที่อยู่ในคน และแนบแน่นอยู่กับการปฏิบัติเน้นการเชื่อมโยงเป็นเนื้อเดียวกันกับ งานประจำ เน้นการจัดการความรู้โดยผู้ปฏิบัติที่มีผู้ดูแลและช่วยเหลือสนับสนุนเชิง ระบบเชิงทรัพยากรเพื่อเชื่อมโยงกับเป้าหมายหลักขององค์กรซึ่งเน้นให้เกิดการส่งเสริมการ

ดำเนินการในระดับจุลภาคและระดับมหภาคให้เกิดพลังเสริมซึ่งกันและกัน โดยในภาพรวมของระดับมหภาคมุ่งที่จะเป็นภาคีขับเคลื่อนสังคมไทยสู่สังคม/เศรษฐกิจฐานความรู้ในทุกภาคส่วนและในระดับจุลภาคมุ่งสร้างทักษะในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างความรู้ระดับกลุ่มอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ระดับบุคคลให้เกิดความมั่นใจในตนเอง มั่นใจในศักยภาพของการเรียนรู้จากการปฏิบัติของตนเองร่วมกับเพื่อนร่วมงานอันจะนำไปสู่การเป็นบุคคลเรียนรู้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับวัฒนธรรมเกิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ และเกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมระดับองค์กร เกิดองค์กรเรียนรู้ และสอดคล้องกับแนวคิดของครูบาทูทินันท์ ปรัชญพฤทธิ์ ที่กล่าวว่า การจัดการความรู้คือการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจนกระทั่งทำให้เราพบจุดเด่นจุดยืนเฉพาะด้านนั้น ๆ ที่แปลกคือกระบวนการจัดการความรู้จะมีความหลากหลายพลิกแพลงได้ไม่มีวันจบสิ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการเรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่นโดยกระบวนการจัดการความรู้

1.1 การนำกระบวนการเรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่นโดยกระบวนการจัดการความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ครูผู้สอนควรศึกษาบริบทของชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้มีความสอดคล้องกับกระบวนการในการเรียนรู้

1.2 โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกิดทักษะในการเล่าเรื่อง และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยด้านการพัฒนาการเรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่น

2.1 ควรศึกษากระบวนการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับวรรณกรรมท้องถิ่นตามบริบทของชุมชน

2.2 ควรมีการวิจัยโดยเปิดโอกาสให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้ข้อมูลมาเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อเป็นการเพิ่มบทบาทและสร้างสังคมแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับชุมชนเกิดเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และยกระดับเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ต่อไป